

2.1 EKOTURIZMUS – mikrogranty

Žiadosť o dotáciu na podporu cestovného ruchu na rok 2020

Názov organizácie (žiadateľ'a):

CEiTV, o.z.

Sídlo organizácie (žiadateľ'a):

Pajorova 3, 040 01 Košice - Staré Mesto

Korešpondenčná adresa: Sládkovičova 19, 080 01 Prešov

Právna forma organizácie (žiadateľ'a):

Právnická osoba so sídlom na území KSK

Platca DPH: **nie**

Dátum vzniku žiadateľ'a: **18. augusta 2010**

Štatutárny zástupca: **Štefan Potočňák**

Kontaktná osoba pre projekt: **Štefan Potočňák**

Email kontaktnej osoby: info@slanskevrchy.eu

Telefón kontaktnej osoby: **0948 037 848**

Stručná charakteristika žiadateľ'a a jeho činnosti:

Hlavným poslaním občianskeho združenia CEiTV je podpora rozvoja vidieka prostredníctvom rozširovania a efektívneho využívania informačno-komunikačných technológií - združenie realizuje predovšetkým projekty pre organizáciu destinačného manažmentu Klaster cestovného ruchu Slanské vrchy.

Skúsenosti žiadateľ'a s prípravou projektov:

Od roku 2014 združenie realizovalo tieto najvýznamnejšie projekty Klastra cestovného ruchu Slanské vrchy:

Elektronický turistický sprievodca Regiónom Slanské vrchy www.slanskevrchy.eu

Sieť infocentier na princípe verejno-súkromných partnerstiev

Koncepcia rozvoja cestovného ruchu Regiónu Slanské vrchy

Názov projektu: **Náučný chodník Hornád – Milič**

Miesto realizácie / Objekt realizácie projektu:

Katastre obcí Trstené pri Hornáde, Ždaňa, Nižná Myšľa, Vyšná Myšľa, Skároš a Slanská Huta

Termín začatia realizácie: **01. 04. 2020**

Predpokladaný termín ukončenia realizácie projektu: **30. 09. 2020**

Celkové oprávnené výdavky: **18 919 €**

Požadovaná výška dotácie: **17 027 €**

Percentuálny podiel dotácie na oprávnených výdavkoch: **90**

Zdroje žiadateľa: **1 892 €**

Zámery a ciele projektu:

Zámerom projektu Náučný chodník Hornád - Milič je prepojenie najvýznamnejších turistických zaujímavostí a služieb v najjužnejšom subregióne Slanských vrchov a vytvorenie komplexného produktu na princípoch ekoturizmu.

Projekt vychádza z Koncepcie rozvoja cestovného ruchu Regiónu Slanské vrchy, ktorú nedávno schválil Klaster cestovného ruchu Slanské vrchy a bude realizovaný v spolupráci s obcami Trstené pri Hornáde, Ždaňa, Nižná Myšľa, Vyšná Myšľa, Skároš a Slanská Huta. Zainteresované sú tiež súkromné subjekty, ktoré sa starajú o turistické zaujímavosti alebo v regióne poskytujú služby.

Dlhodobým cieľom nášho úsilia je sformovanie niekoľkých ekoturistických subdestinácií /tzv. ekomúzeí/ v Regióne Slanské vrchy, v ktorých dokážeme spojiť objavovanie a ochranu prírodných a kultúrnych pamiatok s výchovou, vzdelávaním, turistickým zážitkom a podporou miestnej ekonomiky.

Cieľová skupina:

Miestni obyvatelia /predovšetkým mladí ľudia/ a ich osвета a zapojenie do procesov budovania ekoturistickej infraštruktúry a poskytovania služieb.

Návštevníci z blízkych Košíc a ďalších regiónov, ktorým chceme ponúkať balík zážitkov a služieb v súlade s princípmi ekoturistiky.

Východisková situácia:

Zámer Náučného chodníka Hornád - Milič vychádza z potreby revitalizácie a rozšírenia staršieho Náučného chodníka Horný Abov, ktorý na trase približne 20 km prezentuje tradičný

abovský vidiek a spája turistické atrakcie medzi obcami Trstené pri Hornáde, Ždaňa, Skároš, Nižná a Vyšná Myšľa. Nový projekt ho rozširuje o zaujímavosti v katastri obce Slanská Huta s nádhernými a turisticky doposiaľ neobjavenými lesmi Miliča /najjužnejší podcelok Slanských vrchov/, ktoré ešte na mnohých miestach nie sú poznačené ťažbou a majú až pralesový charakter. Cieľovou lokalitou na východnej strane chodníka je jazero Izra, na západe rieka Hornád s malebnými lužnými lesmi. Medzi najvýznamnejšie turistické atrakcie patria: Archeoskanzen v Nižnej Myšli, Obecné múzeum a premonštrátsky kláštor v Nižnej Myšli, Koscelek, prírodné rezervácie Malý a Veľký Milič, Malá Izra, Marocká hoľa, pútnická Cesta sv. Alžbety, Múzeum zbraní v Skároši, vojenské bunkre v Slanskej Hute, jazero Izra, ruiny hradu Vár alebo viaceré kostolíky.

Na celom území chodníka je niekoľko prevádzok, ktoré poskytujú služby typické pre vidiecky cestovný ruch: Rekreačné zariadenie jazero Izra, Chov koní v Slanskej Hute, Chov muflónov v Slanskej Hute, Farma Valentová v Ždani, Oddychová zóna Rybník vo Vyšnej Myšli, Ajurvédске a jógové centrum vo Vyšnej Myšli, Zelená oddychová zóna pri „Starom Hornáde“ v Trstenom pri Hornáde a ďalšie. Náučný chodník pomôže tieto miesta a prevádzky zviditeľniť a privedie k nim ďalších návštevníkov, čo by malo ich prevádzkovateľov motivovať k ďalšiemu rozširovaniu a skvalitňovaniu služieb.

Opis výstupov projektu:

Celková dĺžka chodníka je 61 km a je tvorený viacerými okruhmi, ktoré dávajú možnosť plánovať a kombinovať rôzne trasy podľa ročného obdobia, zdatnosti a záujmu turistov. Dĺžka aj rôznorodosť chodníka dáva tiež dôvod na opakované návštevy tohoto územia. Na chodníku bude osadených 6 drevených stojanov /v každej obci jeden/ s maľovanými mapami veľkosti 150x100 cm a textovými informáciami oboznamujúcimi verejnosť s pravidlami ekoturistiky, atrakciami a službami na celej trase a 10 menších infotabúl 100x75 cm s informáciami o prírodných a kultúrnych zaujímavostiach a službách v ich bezprostrednej blízkosti. Okolo jazera Izra bude osadených 6 parkových lavičiek. Obsah a umiestnenie infotabúl bude rešpektovať jestvujúce informačné tabule, aby nedochádzalo k zbytočnej duplicite. Podrobné informácie o náučnom chodníku a celom subregióne budú zverejnené na digitálnej mape, ktorá umožní komfortný prístup k týmto informáciám prostredníctvom mobilných zariadení vrátane GPS navigácie v teréne.

Spôsob realizácie projektu, popis aktivít a ohrození projektu:

Pre úspech projektu bude rozhodujúca prípravná fáza, kedy bude potrebné spracovať podrobný scenár náučného chodníka a prediskutovať ho so všetkými zainteresovanými, aby sme čo najlepšie zohľadnili jestvujúci stav a očakávania partnerov. Skoro celá trasa chodníka je vedená po jestvujúcich značkovaných peších alebo cyklotrasách. Najslabším článkom sú nedostatočne rozvinuté služby malých a stredných podnikateľov na trase chodníka, ktorých preto chceme motivovať k rozširovaniu a skvalitňovaniu poskytovaných služieb ich zviditeľnením a zvýšením návštevnosti subregiónu.

Zapojenie lokálnych aktérov:

Miestni obyvatelia budú oslovení filozofiou ekoturistiky priamym kontaktom s infomapami a infotabulami v teréne alebo vo virtuálnom prostredí prostredníctvom digitálnej mapy. Podnikatelia a zariadenia, ktorí poskytujú služby alebo sa starajú o turistické atrakcie na trase NCH a budú zapojení do projektu:

Obecné múzeum a premonštrátsky kláštor v Nižnej Myšli – múzeum zhromažďuje a prezentuje archeologické a kultúrne pamiatky z regiónu, hlavne z vykopávok v lokalite Várhed'. Prezentuje aj cirkevné dejiny, dejiny rádov v regióne i dejiny obce. Nachádzajú sa tu aj zbytky jezuitskej knižnice zo 16. - 19. stor., výstava minerálov a hornín aj európske unikáty ako napr. rituálny chlieb starý 3 700 rokov, detské hračky, vozíky, hrkálky a iné. Ďalším unikátom múzea je vstup do podzemných chodieb, vybudovaných pôvodne mníchmi a pracovníkmi kláštora, ktoré ústia až na bývalý lom Skalka. Obec dlhodobo hľadá možnosť ďalšieho zhodnotenia rozsiahleho areálu kláštora pre potreby obce aj cestovného ruchu /ubytovanie, ekocentrum, infocentrum, reštaurácia, kaviareň/. Náročnosť rekonštrukcie si však vyžaduje spoluprácu a podporu viacerých partnerov /cirkev, KSK, obec a ďalší/.

Archeoskanzen Mysle v Nižnej Myšli – v archeologickej lokalite európskeho významu Várhed' pomaly rastie skanzen doby bronzovej. Už od roku 1995 o to usilujú členovia občianskeho združenia Collegium Mysle, ktoré spája profesionálnych aj dobrovoľných podporovateľov tunajšieho archeologického výskumu. Po dokončení bude skanzen pozostávať z replík domov a opevnení z doby bronzovej, ktoré sa budú nachádzať priamo na miestach, kde boli dokázané archeologickým výskumom. Interiéry domov budú zariadené dobovo s určitou tematikou, aby mal návštevník možnosť pochopiť život človeka v minulosti. Doteraz sa podarilo vybudovať 2 repliky pôvodných obydľí z doby bronzovej /zrubovú chalupu s rákosovou strechou a kolovú chalupu tiež s rákosovou strechou/ a vstupnú bránu do osady. Samotná lokalita Várhed' prešla nemalými terénnymi úpravami a naďalej je zveľaďovaná a udržiavaná.

Collegium Mysle v spolupráci s Východoslovenským múzeom v Košiciach a obcou Nižná Myšľa každoročne pripravujú /od roku 2012/ podujatie **Návrat na Várhed'**, na ktorom pútavým spôsobom približujú širokej verejnosti život ľudí v minulosti aj výsledky vlastného výskumu.

Farma Valentová v Ždani - chov koní, možnosť jazdenia v hale, časť NCH v blízkosti farmy bude slúžiť ako „kónský okruh“ na jazdenie vo voľnej prírode, majiteľka plánuje v prípade zvýšeného záujmu návštevníkov otvoriť na farme kaviarničku

Lodenica v Ždani – na úseku NCH pri rieke Hornád obec pripravuje v spolupráci so súkromnou firmou vybudovanie lodenice, z ktorej bude možné organizovať splavy malebnými úsekmi Hornádu až do blízkych maďarských obcí

Amfiteáter a Pamätník oslobodenia a múzeum zbraní v Skároši – v amfiteátri s kapacitou približne 1000 miest sa každoročne konajú regionálne slávnosti, napríklad Dni mikroregiónu Hornád a ďalšie turisticky zaujímavé podujatia. V tomto priestore obec uvažuje aj o zriadení **táboriska na nenáročný kempovanie**, ktoré by bolo ideálnym nástupiskom na výlety do chránených častí Miliča /prírodné rezervácie Malý a Veľký Milič, Malá Izra, Marocká hoľa, jazero Izra/. V prípade úspešného rozšírenia skautingu môže byť táborisko tiež miestom konania miestnych aj medzinárodných skautských táborov.

Rekreačné zariadenie jazero Izra – tvorí ho reštaurácia Izra a 4 chatky pri jazere ešte z čias socializmu, ktoré neprešli žiadnou významnejšou modernizáciou a nezodpovedajú súčasným požiadavkám. Pri ďalšom zveľaďovaní areálu v okolí jazera Izra by mala byť zohľadnená predovšetkým ochrana prírody vrátane obmedzenia alebo úplného zákazu pohybu motorových vozidiel. Naopak, rozsiahle lesy Miliča sú vhodné pre náročných aj menej náročných cykloturistov, ktorí môžu využívať trasu NCH. Podnikateľské služby by sa mali sústreďovať a rozvíjať v príslušných obciach Skároš a Slanská Huta. Úpravy okolia jazera Izra je potrebné riešiť v spolupráci s podnikom Lesy SR.

Chov koní v Slanskej Hute – venuje sa mu združenie NEO, ktoré s koňmi a ľuďmi pracuje na princípoch tzv. horsemanship – hľadania priateľstva a porozumenia medzi koňom a človekom. Farma ponúka ustajnenie koní a výcvik koňa aj jazdca uprostred nádhornej prírody Slanských vrchov.

Chov muflónov v Slanskej Hute – farma rodiny Héžel'ových. Chov začínali s 3 muflónmi, ktoré získali zo ZOO v Kavečanoch. Dnes je ich počet viac ako 50. Muflóniu farmu navštevujú turisti, návštevníci obce, ale aj organizované skupiny, napr. žiaci v rámci školských výletov.

Oddychová zóna Rybník vo Vyšnej Myšli - je technickou aj prírodnou pamiatkou zároveň - s ohniskom, mostíkom a výverom sviežej vody na okraji blízkej mokrade je ideálnym miestom na rodinné pikniky. Takto funguje po rekonštrukcii od roku 2013. Od nepamäti tejto úžľabine s nezamrzajúcou vodou Vyšnomyšľania vraveli aj Močidlo. Vol'akedy tu ženy chodili prať. Vzali si gumáky, taligu a na lávke vytrepali bielizeň piestom. Teraz tu už neperie nikto aj preto, lebo blízka mokrad', do ktorej steká voda z močidla, patrí medzi vzácne územia. Koncom 20. storočia tu bol zistený výskyt mloka dunajského, ktorý sa v Košickej kotline nikde inde nevyskytuje. Žijú tu mnohé obojživelníky a početné vodné vtáctvo.

Ajurvedské a jógové pobyty vo Vyšnej Myšli – 1 až 2 dňové pobyty s intenzívnym cvičením a prípravou ajurvedského jedla ponúka združenie OZ Humatrend v jednom zo zrekonštruovaných tradičných dedinských domov.

Zelená oddychová zóna pri „Starom Hornáde“ - na začiatku obce Trstené pri Hornáde sa nachádza krásna oddychová zóna, ktorá vznikla pretvorením mŕtveho ramena rieky Hornád tzv. „Starý Hornád“. V oddychovej zóne sa nachádza veľký a malý altánok, lavičky či ohnisko. Pre turistov sú tak vytvorené vyhovujúce podmienky na relax i na táboenie. V tejto oddychovej zóne je umiestená i informačná tabuľa o faune a flóre Trstenských lužných lesov.

Sto lipová alej - úsek medzinárodnej cyklotrasy Košice - Sárospatak medzi obcami Trstené pri Hornáde a Skároš skrášľuje stromoradie. Je tu vysadených 100 líp, dva „starostovské“ gaštany a zo desať čerešní. Nachádza sa tu oddychová zóna a informačná tabuľa.

V budúcnosti je tu naplánovaná výstavba vyhlídkovej veže. Vytvára sa tu tak priestor na oddych v krásnom prostredí nachádzajúcom sa medzi obcami Trstené pri Hornáde a Skároš s výhľadom na okolité obce a mesto Košice

Lodenica v Trstenom pri Hornáde - obec ako partner súkromnej firmy realizuje v rámci iného projektu výstavbu lodenice pri rieke Hornád. Vytvorí sa tak vhodné podmienky na realizáciu vodáckej turistiky, ktorá ponúka nové zážitky z inej perspektívy a zároveň ponúka tráviť voľný čas športom v prírode.

Časový plán prípravy a realizácie projektu:

Prípravné práce: apríl - máj 2020

Výroba maľovaných máp a digitálnej mapy: máj - júl 2020

Osadenie do terénu a značkovanie: august – september 2020

Situácia po ukončení realizácie projektu:

Náučný chodník Hornád - Milič sa po ukončení projektu stane základným infraštruktúrnym prvkom novovznikajúceho ekoturistického subregiónu – tzv. ekomúzea. Cieľom týchto ekomúzeí, ktorých v posledných 40-tich rokoch vzniklo na svete okolo 300 /z toho približne 200 v Európe/, je interpretovať, chrániť a podporovať miestne kultúrne dedičstvo, rozvoj cestovného ruchu šetrný k životnému prostrediu vrátane ekoturizmu, propagáciu miestnych produktov /potraviny, remeselné výrobky, poľnohospodárske produkty atď./ a rozvoj služieb /ubytovanie, gastronómia, agroturistika atď./. **Ochranou ekomúzeí v Európe sa zaoberá Európska sieť ekomúzeí, ktorá vznikla v**

roku 2003 v Taliansku. K zriadeniu takéhoto ekomúzea predurčuje subregión Hornád – Milič predovšetkým archeologické nálezisko európskeho významu v Nižnej Myšli.

Udržateľnosť výsledkov projektu:

Udržateľnosť projektu je garantovaná písomným súhlasom zúčastnených obcí s realizáciou a udržateľnosťou výstupov projektu najmenej 3 roky. Na dlhodobú udržateľnosť projektu bude mať tiež vplyv schopnosť osloviť a zapojiť do aktivít ekoturistiky predovšetkým mladých ľudí. V tejto súvislosti rátame s rozširovaním a zapojením skautingu na riešenom území, keďže skauting má ekologický prístup zakotvený vo svojich základných princípoch. Skauti, podnikatelia, občianske združenia a ďalší zainteresovaní môžu využívať, udržiavať a rozvíjať nielen náučný chodník ale aj samotný koncept **ekomúzea Hornád – Milič** v súlade a v spolupráci s Európskou sieťou ekomúzeí, čím subregión získa medzinárodné postavenie a publicitu.

Ekologicky:

Okrem priblíženia turistických zaujímavostí regiónu bude dôležitým poslaním Náučného chodníka rozšíriť medzi miestnymi obyvateľmi aj návštevníkmi tieto **základné pravidlá ekoturistiky**:

1. Pred návštevou získajte čo najpodrobnejšie informácie o navštívenej lokalite, aby sa vaše očakávania nedostali do rozporu s realitou.
2. Z návštevy si odneste len fotografie alebo miestne výrobky. Prírodné a kultúrne pamiatky majú slúžiť aj ďalším generáciám.
3. Utráčajte peniaze v miestnych komunitách. Podpora miestnej ekonomiky je kľúčovou oblasťou ekoturistiky.
4. Chráňte prírodné zdroje, ktoré sú darom pre človeka. Ich zachovanie je predpokladom udržania zdravého životného prostredia.
5. Pohybujte sa čo najviac peši alebo na bicykli. Prinesie vám to neopakovateľné zážitky a zlepšenie fyzickej kondície, umožní vám to ideálnu prehliadku pamiatok a zníženie spotreby pohonných hmôt.
6. Pohybujte sa len po vymedzených trasách, aby ste nepoškodzovali rastliny a nenarúšali teritória živočíchov.
7. Zoznámte sa s miestnou kultúrou a rešpektujte miestne zvyky. Prehlbi to váš zážitok aj poznanie prostredia, ktoré ste navštívili.

Plán publicity a propagácie výstupov projektu:

Projekt sám realizáciou v teréne bude dlhodobou propagáciou subregiónu aj myšlienok ekoturistiky. Ďalšou formou propagácie bude webstránka turistického sprievodcu regiónom www.slanskevrchy.eu, kde budú všetky textové aj obrazové výstupy umiestnené.